

Επεξεργασία πηγών

ΕΙΔΗ ΠΗΓΩΝ

Διακρίνουμε τις πηγές:

(α) ανάλογα με τον χρόνο που δημιουργήθηκαν, σε

πρωτογενείς	πηγές που γράφτηκαν την ίδια εποχή με την εποχή που ερευνά ο ιστορικός
δευτερογενείς	πηγές που δημιουργήθηκαν μετά την εποχή στην οποία αναφέρονται

(β) ανάλογα με τον σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκαν

άμεσες	κατάλοιπα του παρελθόντος που φτιάχτηκαν για να εξυπηρετήσουν πρακτικούς σκοπούς	οικοδομήματα, σκεύη, έργα τέχνης, όπλα, νομίσματα, σφραγίδες, επιγραφές, δημόσια και ιδιωτικά έγγραφα που γράφονται για να εξυπηρετήσουν σχέσεις μεταξύ των πολιτών και σχέσεις πολιτών-κράτους (π.χ. επιστολές, νόμοι, συνθήκες, πολιτικοί λόγοι)
έμμεσες	(α) πηγές που δημιουργήθηκαν με σκοπό να δώσουν πληροφορίες για κάποια εποχή (β) πηγές που δίνουν ακούσια πληροφορίες για κάποια εποχή	μύθοι, παραδόσεις, ιστοριογραφικά κείμενα, απομνημονεύματα, βίοι κλπ. λογοτεχνικά έργα, ρητορικοί λόγοι, πολιτικές πραγματείες, φιλοσοφικά πονήματα, γεωγραφικά και περιηγητικά κείμενα κλπ.

Προσοχή: Κατά περίπτωση η ίδια πηγή μπορεί να λειτουργήσει ως άμεση ή έμμεση.

Πώς προσεγγίζουμε τις πηγές;

ΣΤΑΔΙΟ 1: Εξωκειμενική προσέγγιση	πληροφορίες πέρα από το περιεχόμενο της πηγής. Στο τέλος της πηγής αναγράφεται συνήθως ο δημιουργός, το έργο, η χρονολογία της πηγής. Αυτές οι πληροφορίες βοηθούν στην επεξεργασία της.	Ενδεικτικά ερωτήματα: - Ποιος ήταν αυτός που δημιούργησε την πηγή; - Πότε τη δημιούργησε; Σε ποια εποχή (πολιτικό, θρησκευτικό, εθνικό, πολιτιστικό περιβάλλον). - Με ποιον στόχο; Γιατί; Τι ήθελε να πετύχει; Είναι σημαντικό να εντάσσουμε την πηγή στην εποχή της – να σκεφτόμαστε ότι ο συγγραφέας επηρεάζεται από τις συνθήκες που επικρατούν στην εποχή του (Think of the context!!!)
ΣΤΑΔΙΟ 2: Κειμενική προσέγγιση	Επεξεργαζόμαστε το περιεχόμενο της πηγής (Τι λέει) Απαραίτητο να διαβάσουμε πολλές φορές και προσεκτικά την πηγή για να κατανοήσουμε το περιεχόμενό της	Πρέπει να ξεχωρίσουμε: (α) Το αφηγηματικό μέρος της πηγής (την αφήγηση – δηλαδή ποια γεγονότα περιγράφει. Σε ποιο γεγονός ή γεγονότα αναφέρεται. (Τα «στεγνά» γεγονότα, χωρίς αξιολογικές κρίσεις) Η περιγραφή του γεγονότος περιλαμβάνει: - ΤΙ ΕΓΙΝΕ; - ΠΟΤΕ ΕΓΙΝΕ; - ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ; - ΠΟΙΟΙ ΗΤΑΝ ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ; - Συνδέουμε το γεγονός με τις ιστορικές γνώσεις που έχουμε (από το βιβλίο της Ιστορίας ή από δικές μας γνώσεις). - Εξετάζουμε ποια γεγονότα είχαν προηγηθεί και ποια ακολούθησαν. Εντάσσουμε δηλ. το γεγονός σε μια νοητή «γραμμή χρόνου» για να το κατανοήσουμε; - Συγκρίνουμε με τις γνώσεις που έχουμε σήμερα. Επαληθεύονται ή δεν επαληθεύονται τα γεγονότα; - Μήπως έρχεται στο φως κάποια καινούρια διάσταση σε σχέση με αυτά που ξέρουμε;

		(β) την επιχειρηματολογία του συγγραφέα: (την ματιά του συγγραφέα στο γεγονός), τις κρίσεις, τους χαρακτηρισμούς, τη θέση που παίρνει ο συγγραφέας απέναντι στο γεγονός, τις αιτίες που επικαλείται, τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει. - Προσπαθούμε να κατανοήσουμε την κρίση του συγγραφέα συνδέοντας τις θέσεις του με την εποχή που γράφτηκε το κείμενο. (ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΛΕΕΙ ΕΤΣΙ;) - Εξετάζουμε τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας καταγράφει την επιχειρηματολογία του (π.χ. τα εκφραστικά του μέσα, τη γλώσσα του, το ύφος του) (ΠΩΣ ΤΑ ΛΕΕΙ;)
Στάδιο 3 Διακειμενική προσέγγιση	Συγκριτική εξέταση δύο (ή περισσότερων) διαφορετικών πηγών. Μας δίνονται δύο πηγές και μας ζητείται η συγκριτική εξέτασή τους.	Εδώ πρέπει να κάνουμε για κάθε πηγή ό,τι θα κάναμε στα στάδια 1 και 2 και στη συνέχεια (α) συγκρίνουμε αν υπάρχουν ομοιότητες και διαφορές σε σχέση με - τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται τα γεγονότα (το αφηγηματικό μέρος) - την επιχειρηματολογία - ερμηνεία του συγγραφέα (β) προσπαθούμε να εξηγήσουμε τις ομοιότητες ή/και τις διαφορές, αφού λάβουμε υπόψη μας: - την εποχή που γράφτηκαν τα κείμενα (κάποιο νεότερο π.χ. μπορεί να αναθεωρεί τις απόψεις ενός παλιότερου ή γενικότερα να αποτυπώνει τις αντιλήψεις της εποχής για το θέμα) - τις προσωπικότητες των συγγραφέων - την πλευρά που ενδεχομένως υποστηρίζουν οι συγγραφείς - το πολιτιστικό, κοινωνικό, εθνικό, οικονομικό περιβάλλον κάθε πηγής. - τη γλώσσα, το ύφος, τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί κάθε πηγή.
Στάδιο 4: Σύνθεση κειμένου	Μας ζητείται η παραγωγή ενός κειμένου –δοκιμίου με βάση το περιεχόμενο της πηγής. Αξιοποιούμε τα προηγούμενα στάδια επεξεργασίας προκειμένου να απαντήσουμε στο ερώτημα, προσέχοντας επιπλέον τα ακόλουθα σημεία (βλ. διπλανή στήλη)	1. Απαντάμε <u>με βάση τη διατύπωση του ερωτήματος</u> και αξιοποιούμε όσα στοιχεία χρειάζονται από την πηγή, αποφεύγοντας να πλατειάσουμε πέρα από το θέμα που ζητείται στο ερώτημα. 2. Στην απάντηση κάνουμε αναφορά στην προέλευση και τον συγγραφέα της πηγής. 3. Συνδέουμε πάντα το περιεχόμενο της πηγής με τις γνώσεις μας από την εξεταστέα ύλη, κάνοντας διευκρινίσεις όπου χρειάζεται (π.χ. αναφορικά με το γεγονός ή τα πρόσωπα που πρωταγωνιστούν). 4. Αποφεύγουμε να χρησιμοποιούμε κατά την επεξεργασία του περιεχομένου την ίδια διατύπωση με την πηγή – αποτυπώνουμε το περιεχόμενο με δικά μας λόγια, με όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένο και σαφή τρόπο, συνδέοντάς το με τις γνώσεις μας. 5. Ακολουθούμε στην ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας μας τους γνωστούς από την Έκθεση κανόνες δομής της παραγράφου ώστε η απάντησή μας να έχει συνοχή. 6. Αναπτύσσουμε με σαφήνεια την προσωπική μας κρίση όταν μας ζητείται. Φροντίζουμε να διακρίνονται ξεκάθαρα τα γεγονότα, η επιχειρηματολογία του συγγραφέα και η προσωπική μας κρίση.